

نۆمینهی حاجیان

لهبارهی خیری رۆزووی ئەم دەرۆزهی زیلحیججهوه که له کوردەواریدا به نۆمینهی حاجیان ناویانگیان دەرکردوو کۆمهلی فەرمووده هاتوو، و باسی خیری رۆزووی ئەم نۆرۆزه و رۆژی عارفه بهتایبهت دهکەن، بهکێ لهوانه ئهوه فەرموده به که ئیمام ئەحمەد له موسنەدهکهیا و ئەبو داود له سونەندا لهئینوعومەرەوه ریوایهتی دهکەن که پیغممەر صلی الله علیه وسلم فەرموویهتی: " مَا مِنْ أَيَّامٍ أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ وَلَا أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنَ الْعَمَلِ فِيهِنَّ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَأَكْثِرُوا فِيهِنَّ مِنَ التَّهْلِيلِ وَالتَّكْبِيرِ وَالتَّحْمِيدِ " (1) واته: هیچ رۆژی نییه کردهوهی چاکه تایا لای خوا خیرترو خۆشهویستری لای له م دەرۆزهی زیلحیججه، ئیوهش لائیللاهه ئیلله لالا و ئهلاهو ئهکبه، و ئهلهمدو لایلای زۆری تیا بهکن.

رای بهشی زۆرینهی زانیانی تهفسیر وایه: که مه بهست لهو ده شهوهی سه رهتای سووره تی فهجر که خوا سوئندیان پێ ده خوات: " وَالْفَجْرُ وَلَيَالٍ عَشْرٌ " (2) واته: سوئند به کاتی به ره بهیان و ده شهوه که، ده شهوی سه رهتای مانگی زیلحیججهیه.

کردهوهی چاکه هه مووکات وله هه موو ساتیکا به نرخ و په سه نده، به لام له م ده رۆزه دا لای خوا خۆشهویست تره، ئه وه ته ئینو عه بیاس خوا لئی رازی بی بۆمان باس ده کات که پیغممەری پێشهوا صلی الله علیه وسلم فەرموویهتی: " مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلِ الصَّالِحِ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَلَا الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ فَقَالَ: وَلَا الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجَعْ بِذَلِكَ مِنْ شَيْءٍ " (3). واته: هیچ رۆزگه لیک نییه کردهوهی چاکه یان تیا خۆشهویستری لای خوا له کردهوهی چاکه ی ئەم دەرۆزانه، عه رزبان کرد: ئەی پیغممەری خوا! تیکۆشان (جیهاد) یش له رێی خوادا ئه وه نده خیری نییه؟ فەرمووی: تیکۆشانیش له رێی خوادا ئه وه نده خیری نییه، مه گەر پیاوێک به سه رو ماله وه بۆ جیهاد رۆشیتیت، و شه هید کرابی، و سه رومالی به خوا پێشکەش کردیت.

واته: کردهوهی چاکه له م دەرۆزه دا له هه موو کرده وه یه کی چاکه ی غه یری ئەم دەرۆزه لای خوا خۆشهویستره، به لام به ختکردنی سه رو مال له پێناو خوادا له کرده وه ی چاکه ی ئەم ده رۆزه ش لای خوا گه و ره ترو خۆشهویستره.

رۆژی نۆبه م لای خوا له هه شت رۆزه که ی تر خیری زیاتر و پاداشتی گه و ره تره، بۆ ئه وانه نه بی که خه ریکی چه ج کردن، له باره ی گه و ره بی رۆژی عه ره فه وه که نۆبه مین رۆزه پیغممەر صلی الله علیه وسلم فەرموویهتی: " صِيَامٌ يَوْمَ عَرَفَةَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ، وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ " (4). واته: له خوا داواکارم به رۆزووی رۆژی عه ره فه بکاته که فاره تی گوناھی سالی رابوردوو و سالی داهاوو، بۆ ئه وانه ی له و رۆزه دا به رۆزوو ئه بن.. تکای پیغممەریش صلی الله علیه وسلم وه رته گیرئ و نادرته داوه..

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيُّ وَفَتِيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ جَمِيْعًا عَنْ حَمَّادٍ قَالَ يَحْيَى أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ غِيْلَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبُدٍ الزَّمَانِيُّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ: رَجُلٌ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَيْفَ تَصُومُ فُغْضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَأَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ غَضِبَهُ قَالَ رَضِيْنَا بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا، نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ وَغَضَبِ رَسُولِهِ، فَجَعَلَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُرَدِّدُ هَذَا الْكَلَامَ حَتَّى سَكَنَ غَضَبُهُ، فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ يَمَنْ يَصُومُ الدَّهْرَ كُلَّهُ؟ قَالَ: لَا صَامَ وَلَا أَفْطَرَ، أَوْ قَالَ: لَمْ يَصُمْ وَلَمْ يُفْطِرْ. قَالَ: كَيْفَ مَنْ يَصُومُ يَوْمَيْنِ وَيُفْطِرُ يَوْمًا؟ قَالَ: وَيُطِيقُ ذَلِكَ أَحَدًا؟ قَالَ: كَيْفَ مَنْ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا؟ قَالَ: ذَلِكَ صَوْمٌ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: كَيْفَ مَنْ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمَيْنِ؟ قَالَ: وَوَدِدْتُ أَنِّي طُوِّقْتُ ذَلِكَ. ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: ثَلَاثٌ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَمَضَانَ إِلَى رَمَضَانَ فَهَذَا صِيَامُ الدَّهْرِ كُلِّهِ. صِيَامُ يَوْمٍ عَرَقَةَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ، وَصِيَامُ يَوْمٍ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ. (5).

واته: ئه بوفه تاده خوا لئی رازی بی، ده فهرمووی: پیاوئک هاته لای پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم و عهرزی کرد: چۆن بهرۆزوو ئه بیت؟ پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم تووره بووه، کاتی عومهر دیتی و پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم تووره بووه فهرمووی: به خوایه تی ئه لئا و پیغه مه رایه تی موحه ممهد رازین، و پهنا به خوا ده گرین له غهزه بی خواو پیغه ممهری خوا، عوممه رازی خوا لئی رازی بی چهند جاری ئه م قسه بهی دووباره کرده وه، تا پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم تووره بوونه که هیواش بووه وه، ئه وسای عومهر فهرمووی: ئه ی پیغه ممهری خوا! چۆنه که سئ هه می شه بهرۆزووی؟ ئه ویش فهرمووی: نه بهرۆزووه و نه بی رۆزوو _ بهرۆزوو نییه چونکه خیری رۆزووی بو حسیب ناکری، بی رۆزووی نییه چونکه هیچ ناخوات - یا فهرمووی: نه بهرۆزوو بووه و نه رۆزووی شکاندووه. عهرزی کرد: ئه ی که سئ دورۆز بهرۆزوو بیت، و رۆزی بهرۆزوو نه بی؟ فهرمووی که س هه یه ئه و توانایه ی هه بی؟ عهرزی کرد: ئه ی ئه و که سه ی رۆز نه رۆزی بهرۆزوو بیت چۆنه؟ فهرمووی: ئه وه رۆزووی داوده سلأوی لی بی. عهرزی کرد: ئه ی ئه و که سه چۆنه رۆزی بهرۆزووی و دورۆز بهرۆزوو نه بی؟ فهرمووی من پیم خوشبوو توانای ئه وه م بیوایه!!، ئه وسای پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم فهرمووی: سئ رۆز له ههر مانگی کدا و رۆزووی ره مه زان، تا ره مه زانیکی تر، وه ک هه می شه بهرۆزوو بوونه. بهرۆزووی رۆزی عهر فه ئه بیته هۆی ئه وه خوا گوناھی سالی رابوردو و داها تووی پی پاک بکاته وه، بهرۆزووی رۆزی عاشورا ئه بیته هۆی ئه وه خوا گوناھی سالی رابوردووی پی پاک بکاته وه.

شیخی نه وه وی له شه رحه که یا ئه فهرمووی: زانا یان فهرموویانه: هۆی تووره بوونه که ی پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم ئه وه بووه که پرسیا ری ئه و پیا وه ی پی ناخوش بووه، چونکه له وه تر سا وه ئه گهر وه لأمه که ی بداته وه زیانیکی گه وره له و پیا وه موسو لمانان بکه وی، و ابزانن که فهرزه، یا به که می بزانی، یا ته نیا ههر ئه وه بکات، حالی پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم له و خه لکه حیا واز بووه، چونکه ئه و مه شغوولی بهرزه وه ندی موسلمانان و مافیان و مافی خیزانه کانی و نوینه ران، و میوانه کانی بووه، مانای وانیه له تاپیه تمه ندیه کانی خه لکی چاوی لی بکه ن، چونکه تووشی زیان ئه بن. به لأم په سه ند و ابوو کابرا بیهرسیایه: چهند بهرۆزوو بم؟ یا چۆن بهرۆزوو بم؟ تا پرسیا ره که ی تاپیه ت به خویه وه بکر دایه! ئه ویش به پینی پیوستنی حالی خۆی وه لأمی ده دایه وه، هه روه ک وه لأمی که سانی تری به پینی حالیان ده دایه وه.

قازی عیاز ئه فهرمووی: که فهرمووی ته ی: پیم خوشبوو توانیام، مه به سستی ئه وه بووه که پیم خوشبوو، ئوممه ته که م بیتوانیایه. ده نا پیغه ممهر صلی الله علیه وسلم توانای ئه وه و زیاتریشی هه بووه.

نەوەوى ئەفەرموت: مەبەست لە گوناھى دووسالەكە گوناھى گچكەيە- منيش دە لئيم: ئوميد وايە گوناھى گەورەى پئ كەم بئيتەو، چونكە گوناھى گچكە بە ئاوى دەستنوئز پاك دەبئتەو- ئەگەر هيج گوناھى نەبوو، پلەى پئ بەرز دەبئتەو.

هەرۆك هەندى لەخيزانەكانى پئغەممەر صلى الله عليه وسلم بۆمان دەگيرنەو و نەسائى و ئەبوداود و ئيمام ئەحمەد بۆمان باس دەكەن پئغەممەر صلى الله عليه وسلم لە نۆرۆژەى زيلحيجە و رۆژى عاشورا و لەهەموو مانگىدا سئ رۆژ بەرۆژوو بوو. " كَان رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ تِسْعَ ذِي الْحِجَّةِ وَيَوْمَ عَاشُورَاءَ وَثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ أَوَّلَ اثْنَيْنِ مِنَ الشَّهْرِ وَالْخَمِيسَ. " (6).

پەراوێزەکان:

- 1- أخرجہ أحمد في مسند المكثرين من الصحابة/ مسند عبد الله بن عمر، برقم: 5189 و 5879. و عون المعبود شرح سنن أبي داود/ كتاب الصيام/باب صوم يوم العشر.
- 2- سورة الفجر/1-2.
- 3- أخرجہ الترمذي في كتاب الصوم/ باب ماجاء في العمل في أيام العشر، برقم: 688.
- 4- أخرجہ مسلم في كتاب الصيام/باب استحباب صيام ثلاثة أيام من كل شهر، وصوم يوم عرفة، وعاشوراء، والإثنين والخميس، ص: 492. برقم: 1974.
- 5- أخرجہ مسلم في كتاب الصيام/باب استحباب صيام ثلاثة أيام من كل شهر. برقم: 1976. وأبي داود في كتاب الصوم/باب في صوم الدهر تطوعاً، برقم: 2071 .
- 6- أخرجہ النسائي في كتاب الصيام/باب كيف يصوم ثلاثة أيام، برقم: 2374. وأبوداود كتاب الصوم/باب في صوم العشر، برقم: 2081، و أحمد في باقي مسند الأنصار/ مسند بعض أزواج النبي ، برقم: 21302.